

Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse „Haridus- ja teadusministri 6. juuli 2023. a määruse nr 24 „Õpetajakoolituse ja tugispetsialistide koolituse üliõpilaste stipendiumi suurus, maksmise tingimused ja kord“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse kõrgharidusseaduse § 15 lõike 4 alusel. Määrusega täpsustatakse üliõpilaste paremusjärjestuse moodustamise kriteeriume stipendiumi määramisel.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga. Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna kõrghariduse valdkonna nõunik Sigrid Vaher (tel 735 0263; sigrid.vaher@hm.ee) ning õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusloome valdkonna õigusnõunik Maarja-Liisa Vahi (tel 735 0297; maarja-liisa.vahi@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest muudatusest ning jõustumise sättest. Eelnõuga muudetakse § 3 lõike 3¹ vastavaid punkte ning § 3 lõike 5 punkti 5.

Paragrahvi 3 lõige 3¹ sätestab esimese aasta esimese semestri üliõpilaste paremusjärjestuse moodustamise kriteeriumid võrdse vastuvõtutulemuse korral. Õpetajakoolituse ja tugispetsialistide koolituse õppekavade üliõpilaste stipendiumi makstakse õppekavade lõikes parimatele üliõpilastele, seega peavad olema kehtestatud selged alused pingerea moodustamiseks. Esimese aasta üliõpilaste puhul ei ole võimalik aluseks võtta õppetulemusi, seega on vajalik määrata teised kriteeriumid, mille järgi üliõpilasi pingeritta seada. Üheks selliseks kriteeriumiks on kehtivas määruuses õpetajana töötamine. Kuna stipendium on mõeldud mitte üksnes õpetajaks, vaid ka tugispetsialistideks ettevalmistavatel õppekavadel õppivatele üliõpilastele, siis ei ole kohane paremusjärjestuse koostamisel hinnata töötamist üksnes õpetajana. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (PGS) sätestab erandi, millal võib kvalifikatsiooninõuetele mittevastava õpetajaga sõlmida töölepingu, kuid sellist erisust ei ole tehtud tugispetsialistide puhul. Üliõpilaste võrdse kohtlemise põhimõttest lähtuvalt muudetakse senist § 3 lg 3¹ punkti 1 sõnastust ja õpetajana töötamise kriteeriumi asemel hinnatakse õppe- ja kasvatusalal õpetajana, koolijuhina või tugispetsialistina töötamist, mis on kantud Eesti hariduse infosüsteemi (EHIS) õpetajate ja akadeemiliste töötajate alamregistrisse.

Tingimus, et töötamine peab olema kantud EHIS-esse tuleneb stipendiumi andmise eesmärgist, milleks on toetada õpetajaks või tugispetsialistiks õppijaid, et nad asuksid tööle Eesti haridussüsteemi. Kui üliõpilane juba töötab koolis, siis see näitab tema valmidust haridussüsteemi panustada. EHISe õpetajate ja akadeemiliste töötajate alamregister koondab alushariduse, põhi- ja üldkeskhariduse, kutsehariduse ja huvihariduse omandamist võimaldavate õppeasutuste õppe- ja kasvatusgevusega seotud töötajate andmed. Töötamise tõendamine EHISe registreeringu alusel lihtsustab üliõpilaste jaoks töötamise tõendamise kohustust ning ülikoolide jaoks kriteeriumi täitmise hindamist üliõpilastest paremusjärjestuse koostamisel.

Teine muudatus tuleneb punktis 1 tehtud muudatustest ja põhjendustest. Hetkel kehtiva määruse kohaselt on paremusjärjestuse koostamisel teiseks kriteeriumiks õpingutele vastaval erialal töötamine. Tugispetsialistide erialadel ei ole seadusest tulenevalt võimalik ilma vastava hariduseta koolis tugispetsialistina töötada. Seega satuvad tugispetsialistide õppekavadel õppivad üliõpilased ebavõrdsesse olukorda võrreldes õpetajakoolituse õppekavadel õppivate üliõpilastega, kel on võimalik oma erialal töötada. Seetõttu tunnistatakse vastav säte kehtetuks.

Kolmas muudatus on oma põhimõttelt analoogne esimese muudatusega. Paragrahv 3 lõige 5 sätestab võrdse õppekava täitmise mahu korral paremusjärjestuse koostamise alused õppuritele, kes ei ole enam esimese semestri üliõpilased. Nende puhul on kriteeriume pisut enam, kuna on võimalik juba hinnata üliõpilaste õpitulemusi ja saavutusi. Hetkel kehtiva punkti 5 kohaselt võetakse paremusjärjestuse koostamisel arvesse taotlemise hetkel aktiivset töötamist õpetajana. Nagu eelnevalt selgitatud, siis antud säte seab ebavõrdsesse olukorda tugispetsialistide õppekavadel õppivad üliõpilased. Seega laiendatakse paremusjärjestuse koostamise kriteeriumi ning eelise annab taotlemise hetkel õppe- ja kasvatusalal õpetajana, koolijuhina või tugispetsialistina töötamine, mis on registreeritud EHISe õpetajate ja akadeemiliste töötajate alamregistris. Selliselt sõnastatud kriteerium võrdsustab üldhariduskoolides, kutsekoolides, koolieelsetes lasteasutustes või huvikoolides juba töötavad üliõpilased.

Paragrahv 2 kohaselt jõustub määruse muudatus uuest õppeaastast ehk 2025. aasta 1. septembril.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse mõjul võrdsustatakse tugispetsialistiks õppivad üliõpilased õpetajaks õppivate üliõpilasteega ning paremusjärjestuse koostamisel saab arvesse võtta ka nt õpetajana töötamise koolis. Seega on määruse mõjul võimalik arvestada koolis õpetajana, koolijuhina või tugispetsialistina töötamist ühe eelisena paremusjärjestuse koostamisel, mis annab parema ligipääsatuvuse stipendiumi saamisele tugispetsialistidele. Ühtlasi on määruse muudatuse mõju ülikoolile, kes saab lihtsamini ja selgemalt kvalifitseerida üliõpilasi stipendiumi saamise paremusjärjestuse koostamisel, kuna andmed on kättesaadavad EHISest.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid, kuna muudatusega tuuakse määрусesse täpsustavad tingimused, mis on stipendiumide maksmisel vajalikud pingera koostamiseks. Sihtgrupp ei laiene ning õppekavasid või stipendiumite suurust ei muudeta.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. septembril 2025. a. Seega saab määrust hakata rakendama uuest õppeaastast uute stipendiumide määramisel.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Üliõpilaskondade Liidule, Tartu Ülikoolile, Tallinna Ülikoolile ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiale.

Margus Haidak
kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna juhataja